

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
факультет історії і права

*кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського*

*кафедра державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу*

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

кафедра правового регулювання економіки

Матеріали круглого столу
до Дня юриста

***«Виклики правничої
професії
в умовах воєнного
стану»***

06 жовтня 2022 року

м. Харків

Виклики правничої професії в умовах воєнного стану : тези доповідей та наукових повідомлень учасників круглого столу присвяченого до Дня юриста (6 жовтня 2022 року) / уклад.: О.О. Коваленко, Т.Г. Головань, М.Д. Ждан ; за ред. О.О. Коваленко. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. – 158 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей та повідомлень, присвячених актуальним проблемам правничої професії в умовах воєнного стану.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами правничої професії в умовах воєнного стану.

Матеріали круглого столу оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті факультету історії і права: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Інформація про оргкомітет. Координацію проведення круглого столу здійснює кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського та кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу – тел.: +38(057)700-35-16, e-mail: trudkonf.hnpu@gmail.com)

Коваленко Олена Олександрівна (в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського д-р юрид. наук, професор) +38(057)598-98-75;

Головань Тетяна Георгіївна (в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу канд. юрид. наук, доцент) +38(067)681-93-90;

Ждан Микола Дмитрович (канд. юрид. наук, доцент) +38(063)948-05-19.

Оргкомітет круглого столу не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів круглого столу посилання на джерела є обов'язковим.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол №10 від 19 жовтня 2022 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2022

Павленко Т.А. ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ	47
Плотнікова А.В. ЩОДО ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОСОБНИЦТВА ДЕРЖАВІ-АГРЕСОРУ	49
Пономаренко О.М. ПРАВО НА ШЛЮБ ТА СІМ'Ю ЯК ПРИРОДНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ	52
Рогова О.Г. ВИПРОБУВАННЯ ПРАВНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	55
Смолярова М.Л. СТИМУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	57
Шинкарьов Ю.В. ЩОДО ТЕМПОРАЛЬНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ БОЙОВОГО ІМУНІТЕТУ	59
Богданець А.В. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ШЛЮБУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	61
Корабель М.Г. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ РФ	65
Кошарновська С.Л. ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	67
Санченко А.Є. ПРАВА ЛЮДИНИ В СФЕРІ БІЗНЕСУ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВИКЛИКИ В УКРАЇНІ	71
Трофименко Д.С. ОЗНАКИ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	74
Глущенко С.І. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРУ СТАТІ ДИТИНИ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	77
Циркуненко О.В., Купін В. ВІДВІД СУДДІ ЯК ГАРАНТІЯ НЕУПЕРЕДЖЕНОГО СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ	81
Мешкова К.О. ПРИМУСОВЕ ВІДЧУЖЕННЯ МАЙНА В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	83
Власенко М.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ СУДДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	85
Гапочка К.В. ЩОДО ВПОРЯДКУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ, РОБОТОДАВЦЯ І ПРАЦІВНИКА У ПИТАННЯХ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ РОБОЧОГО ЧАСУ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	87

7. Пилипенко А.А., Левицька С.І., Левдик А.А. «Шлюб за добу»: пілотний проект чи нова законодавча підстава для реєстрації шлюбу за скороченою процедурою. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 18. С. 66–72.

8. Резворович К. До питання про шлюбний вік особи за чинним Сімейним кодексом України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 1. С. 124–128.

9. Сібірцева О. Новели у сфері реєстрації шлюбів, народження та смерті під час війни. *Юридична газета*. 2022. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/noveli-u-sferi-reestraciyi-shlyubiv-narodzhennya-ta-smerti-pid-chas-viyni.html>

УДК 340.12; УДК 343.74
ORCID 0000-0002-8703-7003

Корабель Марія Георгіївна,
доцент кафедри державно – правових дисциплін,
кримінального права та процесу
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С Сковороди
кандидат юридичних наук
e-mail: masher-k@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

З початку широкомасштабного вторгнення Російською федерацією на територію України було вчинено значну кількість воєнних злочинів російськими військами. До найпоширеніших можна віднести: масові вбивства мирного населення, викрадення представників органів місцевого самоврядування, катування полонених та цивільних осіб, згвалтування, авіа удари по цивільним об'єктам інфраструктури, тощо. Всі ці дії є грубим порушенням норм міжнародного гуманітарного права та можна віднести до воєнних злочинів, що є юрисдикцією національного та міжнародного права.

В національному законодавстві знайшло своє відображення положення Женевських конвенцій та Римського статуту[1] щодо криміналізації грубого порушення норм міжнародного гуманітарного права. Так, Міжнародні злочини в Статуті МКС та КК України: Злочин агресії (ст. 5 (2) Статуту МКС) в КК України закріплено в ст. 436. Пропаганда війни, ст. 436-2. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників, ст. 437. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни[2]; Злочин геноциду (ст. 6 Статуту МКС) в КК України закріплено в ст. 442. Геноцид [2]; Воєнні злочини (ст. 8 Статуту МКС) в КК України закріплено в ст. 438. Порушення законів та звичаїв війни[2]; Злочин проти людяності (ст. 7 Статуту МКС) не знайшли свого відображення в ХХ розділі КК України «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку».

Питання законодавчого закріплення злочинів проти людяності має бути врегульовано на законодавчому рівні в найближчий час, оскільки відсутність складів кримінального правопорушення унеможлиблює притягнення до кримінальної відповідальності за діяння російських військових на території України на рівні національного законодавства. Варто проаналізувати ст. 7 Римського статуту : «злочин проти людяності означає будь-яке з наступних діянь, коли вони здійснюються у рамках широкомасштабного чи систематичного нападу на будь-яких цивільних осіб, і якщо такий напад здійснюється свідомо: а) вбивство; б) винищення; с) поневолення; d) депортація або насильницьке переміщення населення; е) ув'язнення або інше жорстоке позбавлення фізичної волі в порушення засадничих норм міжнародного права; f) тортури; g) зґвалтування, звернення в сексуальне рабство, примус до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація або будь-які інші форми сексуального насильства порівнянної тяжкості; h) переслідування будь-якої групи, що ідентифікується, або спільності по політичних, національних, етнічних, культурних, релігійних, гендерних; і) насильницьке зникнення людей; j) злочин апартеїду»[1]. Деякі з зазначених в Статуті кримінальних правопорушень закріплені в різних розділах КК України, але чи є однаковим рівень суспільної небезпечності між зґвалтуванням відповідно до ст. 153 КК зі зґвалтуванням військовим країни агресора, або незаконне позбавлення волі, викрадення людини відповідно до ст. 146 КК з насильницьким переміщенням населення, тощо. Безумовно об'єктивна сторона злочинів проти людяності суттєво відрізняється від схожих складів кримінальних правопорушень закріплених в КК України. На прикладі вже зазначених кримінальних правопорушень проаналізуємо зґвалтування, ст. 152 КК України закріплює: «Зґвалтування. Вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи»[2], в ст. 7 Римського статуту перелік діянь набагато ширший: зґвалтування, звернення до сексуального рабства, примус до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація чи будь-які інші форми сексуального насильства порівнянної тяжкості[1]. Перелік об'єктивної сторони кримінальних правопорушень суттєво відрізняється. Так, відсутність переліку діянь в КК України робить неможливим притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності за національним законодавством.

Також суб'єктивна сторона закріплених в ст. 7 Римському статуті злочинів проти людяності завжди мають таку факультативну ознаку як мотив та мета. Злочини вчиняються з метою приниження честі та гідності людини, знищення нації та пригноблення і панування однієї нації (расової групи) над іншою нацією (расовою групою) (вважаючи незалежну Україну «малоросією» частиною держави агресора, а громадян України не визнають незалежною нацією).

Проблеми кваліфікації значної кількості злочинів проти людяності на території України мають бути вирішені шляхом доповнення XX розділі КК України «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». Кримінальні правопорушення мають передбачати діяння, що порушують норми міжнародного гуманітарного права та закріплені в проаналізованій ст. 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

Список використаних джерел

1. Римський статут Міжнародного кримінального суду // [Українська дипломатична енциклопедія](#): У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.:Знання України, 2014 — Т.2 — 812с. ISBN 966-316-045-4
2. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 р. (Редакція станом на 19.08.2022) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

УДК 340.121

ORCID 0000-0002-2351-4288

Кошарновська Світлана Леонідівна,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного і трудового права
імені професора О.І. Процевського
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком війни 24 лютого 2022 року у всіх українців розпочався новий відлік часу, в країні запроваджено воєнний стан згідно Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022, який було продовжено низкою указів Президента України, зокрема й останнім від 12.08.2022 № 573/2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», затвердженим законом від 15.08.2022 № 2500-IX.

В умовах, що склалися, Парламентом та Урядом України докладається максимум зусиль для налагодження й стабілізації роботи всіх державних механізмів, в тому числі й органів, що здійснюють судочинство. Проте, з огляду на реалії сьогодення, важко не помітити що діяльність державних інституцій вимушено притерпіла суттєвих змін, та працює зовсім не так так, як це було в Україні у мирний час.

В основу правового режиму воєнного стану покладено нормативні положення п. 20 ч. 1 ст. 106 Конституції України та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII (Закон № 389-VIII), а у статті 64 Конституції України зазначається, що право на судовий захист не підлягає обмеженню, і це означає, що правосуддя має чинитися навіть в період війни.

Нормами статті 26 Закону № 389-VIII передбачено, що «Правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами. На цій території діють суди, створені відповідно до Конституції України. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється» що говорить про те, що правосуддя має відправлятися і в період війни, а «у разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, на якій введено воєнний стан, законами України може бути змінена територіальна підсудність судових справ, що розглядаються в цих судах, або в установленому законом порядку змінено місцезнаходження судів» при цьому «створення надзвичайних та особливих судів не допускається».